

Μια ματιά γύρω μας
και μια στον εαυτό μας
και αντικρίζουμε την τάξη
των καταπιεσμένων.

Στον καθένα
και την καθεμιά μας
ενσαρκώνεται η οδύνη
των απανταχού σχέσεων
εκμετάλλευσης και καταπίεσης,
γιατί έτσι είναι και γιατί έτσι
επιλέξαμε να είναι.

Δεν καλούμε αόριστα
τον κόσμο να ξεσηκωθεί,
κινούμαστε εδώ και τώρα
ορμώμενοι από τις ανάγκες
και τις επιθυμίες μας,
ατομικές ή συλλογικές,
άμεσες ή θεωρητικές.

Και προχωρώντας γινόμαστε
αυτό που κοινωνικά συμβαίνει,
είναι ο ταξικός πόλεμος
για την αναρχία και
τον κομμουνισμό.

ΕΞΩΡΑΪΣΜΕΝΗ ΑΠΟΦΗ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΛΟΗΝΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΚΡΗΚΤΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ ΤΑ ΕΗΜΕΡΩΜΑΤΑ ΤΗΣ 2 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ 2009

α) μια θέση για την υπόθεση του Επαναστατικού Αγώνα

"Ο ΛΑΜΠΡΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑΣ ΑΠΟ ΕΜΑΣ, αυτός με τον οποίο υπερασπιστήκαμε το ίδιο οδόφραγμα, είναι το φιλικό χτύπημα στην πλάτη όταν το χρειάζεσαι, είναι η θολή από τους καπνούς μα πάντα παρούσα φιγούρα μέσα στις φωτιές της σύγκρουσης, είναι ο διπλανός σου σε μια συνέλευση ή εκδήλωση, είναι ένας από τους κρικούς των αλυσίδων περιφρούρησης στις πορείες μας, είναι οι κρυφές διαδρομές-διαφυγές που χαράζουμε στην πόλη". Με τα λόγια αυτά στην αφίσσα, πολλές εκατοντάδες αναρχικών και αντιεξουσιαστών συγκεντρώθηκαν στους δρόμους της Δάφνης για να τιμήσουν τη μνήμη του αναρχικού Λάμπρου Φούντα, στους δρόμους όπου έπεσε μαχόμενος σε ένοπλη συμπλοκή με την αστυνομία τα ξημερώματα της 10ης Μάρτη. Υπήρξε άνθρωπος σεμνός και ευγενικός που απέπνεε πεποίθηση και αποφασιστικότητα, αφοσιωμένος μέχρι τέλους στους αγώνες.

Ένα μήνα μετά την απώλειά του, οι μπάτσοι συνέλαβαν έξι αγωνιστές κατηγορώντας τους για συμμετοχή στην οργάνωση Επαναστατικός Αγώνας, την Πόλα Ρούπα, τον Νίκο Μαζιώτη, τον Κώστα Γουρνά, τον Σαράντο Νικητόπουλο, τον Βαγγέλη Σταθόπουλο και τον Χριστόφορο Κορτέση. Ο τρεις πρώτοι αρνήθηκαν να απολογηθούν θεωρώντας πολιτική τη δίωξή τους και στη συνέχεια με κείμε-

νό τους ανέλαβαν την ευθύνη της δράσης του Επαναστατικού Αγώνα αναγνωρίζοντας και τον Λάμπρο Φούντα ως σύντροφό τους στην ίδια οργάνωση. Οι άλλοι τρεις αρνήθηκαν κάθε κατηγορία καθιστώντας σαφές ότι βρίσκονται στο στόχαστρο της καταστολής λόγω της δραστηριοποίησής τους στο αντιεξουσιαστικό κίνημα και των προσωπικών και συντροφικών σχέσεων με κάποιους από τους συλληφθέντες. Είναι όλοι τους πρόσωπα γνωστά και αγαπητά για την συμβολή τους εδώ και χρόνια στους αγώνες και το αντιεξουσιαστικό κίνημα.

Οι συλλήψεις των έξι αγωνιστών έγιναν στο πλαίσιο της γνωστής αθλιότητας των "αντιτρομοκρατικών" επιχειρήσεων. Επιστρατεύτηκαν οι απειλές και τα βασανιστήρια κατά τις αστυνομικές ανακρίσεις, οι διευρυμένες έρευνες και η στοχοποίηση των πολιτικών, κοινωνικών και συγγενικών σχέσεων, τα εξοντωτικά κατηγορητήρια που προβλέπει η ειδική νομοθεσία, οι δικαστικές διαδικασίες που δεν είναι παρά τυπικοί προθάλαμοι για τα κελιά. Μια αθλιότητα με το πάντα απαραίτητο μηνιακό της σκέλος, στα ρεπορτάζ των αστυνομικών συντακτών φωτογραφίζονταν έμμεσα ή και κατονομαζόνταν οι κατά τους μπάτσους ύποπτοι, στα δελτία των ειδήσεων ανακοινώνονταν τα διαβόητα ρουφιανοτηλέφωνα, στο πλεόνασμα της αληθείας των δημοσιογράφων στηρίχτηκε το κρεσέντο της λασπολογίας ενάντια στα πρόσωπα των διωκόμενων. Μετά τις προφυλακίσεις ήρθε η διασπορά

τους σε διαφορετικές φυλακές, η δικαστική παραγγελία για υποχρεωτική λήψη δειγμάτων του DNA τους, η ειδική-εκδικητική μεταχείριση της Πόλας Ρούπτα με τα επανειλημμένα αστυνομικά προσκόμματα στην ιατρική συνδρομή που απαιτούσε η προχωρημένη εγκυμοσύνη της. Μια μεταχείριση που προσέκρουσε στη σεναριακή στάση της συντροφισσας, η οποία στηρίχθηκε μέσα στις φυλακές με απεργία πείνας και αποχή συσσιτίου όσο και έξω με την αλληλέγγυα κινητοποίηση συντρόφων.

Το καθεστώς δεν ψάχνει μόνο το "αθώοι" ή "ένοχοι", γνωρίζει ότι έχει να κάνει με αγωνιστές και με το μήνυμα της ανατροπής αυτού του κόσμου. Και γνωρίζει ότι η μωπική από τη φύση της αντιληψη των ποινικών διατάξεων και των αστυνομικών σεναρίων δεν αρκεί για να αιχμαλωτίσει την ανατρεπτική δράση, εκείνο το σύμπαν των αλληλεπιδράσεων ανάμεσα στις δυναμικές ενέργειες και τα δημόσια επιχειρήματα, τις μειοψηφικές πρωτοβουλίες και τα συλλογικά προτάγματα, τις ένθερμες ατομικές επιθυμίες και τις πλατιές κοινωνικές αγωνίες. Δεν του αρκεί λοιπόν η ποινική εξόντωση των αγωνιστών, χρειάζεται πάνω από όλα τον κοινωνικό εξοστρακισμό των παραστάσεων που αντιπροσωπεύονται στα πρόσωπά τους. Πίσω από την ταμπέλα του "τρομοκράτη", πρόσωπα και παραστάσεις πρέπει να διαμονοποιηθούν, να γελοιοποιηθούν, να απαξιωθούν. Βρίσκεται στον πυρήνα της δημοκρατικής διευθέτησης, το να μπορεί να πουλάει τις ψευδαισθήσεις της: "ζούμε στον καλύτερο των δυνατών κόσμων και είναι παράλογο να θέλει κάποιος την ανατροπή του, και τέλος πάντων δημοκρατία έχουμε, αν θέλει κάποιος να αλλάξει τα πράγματα υπάρχουν οι θεσμισμένοι τρόποι να το κάνει".

4
Οι δρόμοι ωστόσο έχουν τις δικές τους αλήθειες, αυτές που εκφράστηκαν με την παρουσία κόσμου στα δικαστήρια, με τις παρεμβάσεις έξω από σπίτια και σε γειτονιές που επιχειρούσε η αστυνομία, με τις καταλήψεις στην ΕΣΗΕΑ και σε ραδιοφωνικούς σταθμούς, με τι κάθε είδους δράσεις αλληλεγγύης. Όσον αφορά τους έξι αγωνιστές, το καθεστώς μάταια απεργάζεται την κοινωνική απομόνωση ανθρώπων που επανειλημμένα βρέθηκαν με όλη τους την ανδιποτελία, την πεποίθηση και το πάθος, εκεί όπου η εξέγερση συμβαίνει, στις συνελεύσεις και τα οδοφράγματα, στους αγώνες ενάντια στις φυλακές και την αλληλεγγύη στους μετανάστες, στις φοιτητικές κινητοποιήσεις του χτες και στα πρώτα απεργιακά συλλαλητήρια του παρόντος, στις μικρές καθημερινές στιγμές της αντίστασης και την δεκεμβριανή έφοδο στον ουρανό. Όσον αφορά ειδικότερα τον Επαναστατικό Αγώνα, μάταια περιμένει να εξαφανίσει από τη μνήμη των καταπιεσμένων τη συμβολή μιας οργάνωσης

που έχει καταφέρει να χτυπήσει τους πραγματικούς τρομοκράτες, τα καθ' ύλην αρμόδια υπουργεία για την οργάνωση της εκμετάλλευσης, το θεσμό της αστικής δικαιοσύνης και τους μηχανισμούς της καταστολής, τους αχρείους του πολιτικού συστήματος, την πρεσβεία-γιάφκα του κράτους των ΗΠΑ, τα ευαγή ιδρύματα των τραπεζών και των πολυεθνικών, που έχει κοντέψει να κατεδαφίσει το κτίριο του χρηματιστηρίου στην Αθήνα.

Στον ταξικό πόλεμο οι καταπιεσμένοι επιλέγουν οι ίδιοι τα μέσα τους και δεν θα μπορούσε να είναι αλλιώς. Η ένοπλη πάλη έχει υπάρξει ιστορικά, βασική συνισταμένη των αγώνων δίπλα σε όλες τις υπόλοιπες και με ένα αρκετά πλατύ και αυθόρμητο έρεισμα μέσα στις διάχυτες κοινωνικά διαθέσιμες της απειθαρχίας και της αμφισβήτησης. Ο Επαναστατικός Αγώνας είναι η οργάνωση που έχει καταφέρει να ανανεώσει την παράδοση της ένοπλης πάλης, ανοίγοντας και καθορίζοντας σημαντικά τη νεότερη φάση ανάπτυξής της. Η συμβολή του είναι ξεχωριστή εξαιτίας των καιρίων επιλογών των στόχων του, της μεγάλης εμβέλειας των χτυπημάτων του, της πολιτικής κατεύθυνσης των προκηρύξεών του, εξαιτίας του ότι έχει δραστηριοποιηθεί κατανοώντας στις πραγματικές του διαστάσεις τον ταξικό πόλεμο και καταθέτοντας τη δράση του ως μέρος της δράσης των καταπιεσμένων, εξαιτίας του ότι έχει κινηθεί λαμβάνοντας υπόψη τη διαλεκτική με το ευρύτερο περιβάλλον και προτάσσοντας την αναγκαιότητα μιας στρατηγικής για την ανατροπή.

Θεωρούμε το θάνατο του Λάμπρου Φούντα από τους ένστολους δολοφόνους καθώς και τις συλλήψεις των έξι αγωνιστών για τη συμμετοχή τους ή για υποτιθέμενη συμμετοχή στον Επαναστατικό Αγώνα, γεγονόςτα αναπόσπαστα του ιστορικού-κοινωνικού τους πλαισίου. Τα κατανοούμε ως από τις πρώτες και βαρύτερες απώλειες των καταπιεσμένων στη νέα φάση ανάπτυξης του ταξικού πολέμου που έχει σηματοδοτήσει η καπιταλιστική κρίση. Νιώθουμε ότι ο Λάμπρος δεν έφυγε απλά μια μέρα του Μάρτη αλλά αγωνιζόμενος την παραμονή μιας γενικής απεργίας, ενώ τόσο οι έξι όσο και όλοι οι φυλακισμένοι αγωνιστές, μάς λείπουν από τους δρόμους αυτές τις σημαντικές όσο και δύσκολες μέρες που έχουν ξεπροβάλει, αυτές τις μέρες όπου το ανατρεπτικό-απελευθερωτικό πρόταγμα χρειάζεται και μπορεί να θεθεί με νέα ένταση και ορμή.

β) ερωτήματα για την καπιταλιστική κρίση

"Σε κάθε εποχή κοινωνικής κρίσης είναι πάντοτε σύμφυτη και η προοπτική της κοινής καταστροφής των ανταγωνιζόμενων τάξεων". Σήμερα περισσότερο από ποτέ, γίνεται αναγκαία η συζήτηση για τη φύση της λειτουργίας του καπιταλισμού, για τις ερμηνείες που μπορούν να δοθούν πέρα από τα επιφανόμενα των εκδηλώσεων της κρίσης, για τις εκτιμήσεις που μπορούν να γίνουν για την έκταση και το βάθος των κοινωνικών αλλαγών που συντελούνται. Μια συζήτηση που δεν είναι άλλη από αυτή που προσπαθεί να διακρίνει το ταχύτατα μεταβαλλόμενο τοπίο του ταξικού πολέμου.

ΣΥΣΣΩΡΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΣΗ. Πίσω από την εσωτερική λογική, τους νόμους και τις αντιφάσεις ενός οικονομικού συστήματος, ο καπιταλισμός είναι κοινωνική σχέση ταξικού διαχωρισμού, εκμετάλλευσης και επιβολής. Δεν μπόρεσε να υπάρξει παρά μόνο πάνω στα συντρίμια κάθε άλλης κοινωνικής μορφής, αποκόβοντας τους πληθυσμούς από τη γη και κάθε άλλη δυνατότητα αυτοσυντήρησής τους και εξαναγκάζοντάς τους να πουλούν την εργατική τους δύναμη για να επιβιώσουν. Απομακρύνοντας τους αρχικά από το σκοπό, το περιεχόμενο και το αποτέλεσμα της εργασίας τους και μετατρέποντάς τους σε ζωντανά εξαρτήματα μηχανών και σε υποτελείς μιας παραγωγικής διαδικασίας χωρίς

κανέναν έλεγχο πάνω στην ίδια και τη μορφή της. Καθιστώντας τους τελικά αιχμάλωτους μιας γιγάντιας κοινωνικής μηχανής παραγωγής και κατανάλωσης εμπορευμάτων και σημασιών και αποξενώνοντάς τους όλο και βαθύτερα από τον έλεγχο σε οποιαδήποτε πτυχή της ζωής τους. Ωστόσο πολλοί που θα διεκδικούσαν την απαλλοτρίωση της ζωής και του εαυτού τους, θα συνέχιζαν πάντα να συναθροίζονται πεισματικά και απειλητικά. Και οι κάτοχοι του κόσμου, κρυμμένοι πίσω από "τα αυτονόητα και τις αλήθειες" του, οργανωμένοι μέσα από τη λειτουργία των θεσμών του και εξοπλισμένοι με την κρατική ισχύ, θα παρέμεναν πάντα με το ερώτημα μέχρι πότε θα μπορούν να διαιωνίζουν την πειθαρχία στην καπιταλιστική προσταγή και την εξουσία τους.

Το χρήμα, οι μηχανές, τα κτίρια, οι πρώτες ύλες δεν συνιστούν εξ' ορισμού κεφάλαιο παρά μόνο στο βαθμό που μπορούν να αξιοποιηθούν μέσα στην ανατροφοδοτούμενη διαδικασία της καπιταλιστικής παραγωγής, που είναι ταυτόχρονα και διαδικασία κεφαλαιακής συσσώρευσης. Από μόνα τους θα ήταν νεκρά, η εργατική δύναμη είναι ο μόνος παράγοντας που μπορεί να δημιουργήσει νέα αξία και είναι αυτή που τα θέτει ουσιαστικά σε κίνηση και τους δίνει πνοή. Το κεφάλαιο αποσπά υπερεργασία, πρόσθετη απλήρωτη εργασία, ιδιοποιείται την αξία του πρόσθετου παραγόμενου προϊόντος και με αυτό τον τρόπο καταφέρνει να

απομυζά υπεραξία. Η κλεμμένη αυτή αξία εφόσον πραγματοποιηθεί με την κατανάλωση του προϊόντος στην αγορά, βαθμιαία προστίθεται στο επενδυμένο κεφάλαιο, οδηγώντας στον εκσυγχρονισμό και την επέκταση των υπαρχόντων μέσων και μεθόδων παραγωγής και στο άνοιγμα νέων κλάδων. Με τη σειρά της η διεύρυνση αυτή της παραγωγής εμφανίζει την ανάγκη ενός νέου αναλογικά αυξημένου μεγέθους εκμετάλλευσης και παραγωγής υπεραξίας που εφόσον πραγματοποιηθεί θα προστεθεί εκ νέου στο επενδυμένο κεφάλαιο κοκ. Το κεφάλαιο υφίσταται λοιπόν μόνο μέσα από την ίδια την κίνηση της αναπαραγωγής του, μια κίνηση αέναη και διαρκώς σε αυξανόμενη κλίμακα. Ο ασυγκράτητος χαρακτήρας της καπιταλιστικής συσσώρευσης και επέκτασης αποτυπώνεται ακόμα και στην πιο απλή σύγκριση του τρόπου ζωής ανάμεσα σε χρονικά κλάσματα λίγων χρόνων ή δεκαετιών.

Δεν υπάρχει κάτι που να εγγυάται την καπιταλιστική συσσώρευση στο διηνεκές. Το αντίθετο συμβαίνει, κατά καιρούς όπως και σήμερα, η οικονομία οδηγείται σε ύφεση και σε συρρίκνωση του παραγόμενου προϊόντος, η δραστηριότητα του κεφαλαίου σε βάλτωμα. Συχνά οι θεωρητικοί μιλούν για κρίσεις υπερσυσσώρευσης και αναφέρονται σε φαινόμενα υπερπληθώρας χρηματικών κεφαλαίων, εμπορευμάτων, μηχανών και μέσων παραγωγής ή και όλων αυτών μαζί, που αδυνατούν να αξιοποιηθούν -να επενδυθούν ή να καταναλωθούν- μέσα σε ένα ορισμένο πλαίσιο καπιταλιστικής ανάπτυξης. Ωστόσο αυτό χρειάζεται να διαβαστεί υπό το πρίσμα ότι το κεφάλαιο υφίσταται μόνο μέσα από την ίδια τη διαδικασία αναπαραγωγής του, ότι δεν είναι πράγμα αλλά η κοινωνική σχέση των ανθρώπων που από διαφορετική θέση εμπλέκονται στη διαδικασία αυτή. Και ότι το τελικό αποτέλεσμα της συνολικής καπιταλιστικής παραγωγής, δεν είναι άλλο παρά οι ίδιες οι κοινωνικές σχέσεις που την καθιστούν εφικτή, η ίδια η κοινωνία. Δεν πρόκειται λοιπόν απλά για κατάρρευση της οικονομίας, αλλά για αδυναμία των κοινωνικών σχέσεων να διαιωσιστούν ως έχουν, υπό τις παρούσες μορφές και συσχετισμούς. Δεν πρόκειται απλά για νέα μέτρα και ένταση της λεηλασίας, αλλά για την εμπέδωση ενός νέου ταξικού συσχετισμού και την ανάδυση ενός νέου κοινωνικού σχηματισμού. Ο κεντρικός ρόλος του ταξικού ανταγωνισμού δεν έγκειται μόνο στο αν είχε το προηγούμενο διάστημα την ένταση των μεγάλων διεκδικήσεων και των ισχυρών κινημάτων. Αλλά μάλλον στο γεγονός ότι είναι διαρκώς και αναπόφευκτα παρών, εντός του άμεσα εργασιακού πεδίου αλλά και εκτός αυτού, στους οργανωμένους αγώνες αλλά και τη διάχυτη απειθαρχία, οπουδήποτε και οποτεδήποτε οι στάσεις και οι συμπεριφορές των καταπιεσμένων αντι-

βαίνουν στην καπιταλιστική προσαγωγή της ευταξίας, της εντατικότητας, της προσαρμοστικότητας.

ΤΟ ΑΝΤΕΣΤΡΑΜΜΕΝΟ ΕΙΔΩΛΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ. Ο κυρίαρχος λόγος επιμένει στη συνήθη του μεθοδολογία των αντεστραμμένων ειδώλων. Οι υπερβολές των golden boys, η κακοδιαχείριση και η διαφθορά των κυβερνήσεων ή στην καλύτερη περίπτωση η ανεπάρκεια του ρυθμιστικού πλαισίου για το χρηματοπιστωτικό σύστημα στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, οδήγησαν υποτίθεται σε μια κρίση στη χρηματοπιστωτική σφαίρα που με τις συνέπειές της απλώθηκε και στη λεγόμενη πραγματική οικονομία. Αντιθέτως, η κατάρρευση στην χρηματοπιστωτική σφαίρα μπορεί να διαβαστεί ως δευτερογενής έκφραση μιας κρίσης υπερσυσσώρευσης που προϋπάρχει στη λεγόμενη πραγματική οικονομία και που στην τελική ισοδυναμεί με κρίση των κοινωνικών σχέσεων που την κινούν.

Οι τράπεζες, τα χρηματιστήρια, οι τιτλοποιήσεις, τα ομόλογα, λειτουργούν ως μηχανισμοί πίστωσης οργανικά συνδεδεμένοι στο σύνολο της οικονομίας, επιτρέποντας τη συγκέντρωση χρηματικών κεφαλαίων και την ευέλικτη διοχέτευσή τους στους παραγωγικούς κλάδους. Το γεγονός της άρσης των φραγμών στις χρηματοπιστωτικές ροές και τής άσης διόγκωσης της χρηματοπιστωτικής σφαίρας, είναι συνυφασμένο με τις στρατηγικές επιλογές που εισήγαγε το αναδυόμενο από τα τέλη της δεκαετίας του '70 νεοφιλελεύθερο παγκοσμιοποιημένο μοντέλο για την παραγωγή νέων κερδών. Επιλογές όπως οι βλέψεις για ανεμπόδιστη κυκλοφορία του κεφαλαίου σε πλανητική κλίμακα, η ένταση της λεηλασίας της καπιταλιστικής περιφέρειας και των μεταναστευτικών ρευμάτων, η αύξηση του βαθμού της εκμετάλλευσης με την επιβολή ευέλικτων μορφών εργασίας ή η επέκταση προς τις ψηφιακές τεχνολογίες. Αλλά η διαρκής αυξανόμενη φυγή κεφαλαίων προς τη χρηματοπιστωτική σφαίρα, αποτέλεσε ταυτόχρονα και το όριο της ανταπόκρισης του μοντέλου αυτού στο ύψος των απαιτήσεων για κερδοφορία.

Στην αλλαγή του αιώνα και μετά από μια σειρά περιφερειακές κρίσεις, ήταν ήδη ορατή η πιθανότητα της ύφεσης στην παγκόσμια οικονομία. Καθ' όλη τη δεκαετία που ακολούθησε η προϋπάρχουσα τάση της χρηματοπιστωτικής διόγκωσης απογειώθηκε. Έγινε ιλιγγιώδης το μέγεθος των οικονομικών αξιών σε χρηματιστηριακά προϊόντα μέχρι που έγινε κατανοητό ότι δεν βασίζονταν παρά σε υποθετικές μελλοντικές αποδόσεις. Χορηγήθηκαν αθρόα τραπεζικά δάνεια ακόμα και σε φτωχότερα στρώματα μέχρι που έγινε κατανοητό ότι ήταν ελάχιστα εγγυημένη η αποπληρωμή τους, όπως συνέβη με την α-

γορά ακινήτων στις ΗΠΑ. Συνεχίστηκε η αύξηση των κρατικών ελλειμμάτων και χρεών μέχρι που έγινε κατανοητό ότι δεν ήταν για πάντα δεδομένη η αναχρηματοδότησή τους, όπως συνέβη με το ελληνικό κράτος. Στην πραγματικότητα οι μηχανισμοί της πίστωσης μπόρεσαν να συντηρήσουν την ικανότητα των κοινωνικών σχηματισμών στη ζήτηση και την κατανάλωση και έτσι να ανατροφοδοτήσουν την παραγωγή και να συγκρατήσουν πρόσκαιρα την κατρακύλα της οικονομίας στην ύφεση. Διαμόρφωσαν όμως μια εκτεταμένη ονομαστική κερδοφορία βασισμένη στη διαρκή απώθηση της εκπλήρωσής της στο μέλλον. Οι φούσκες μεγάλωναν μέχρι που άρχισαν να σκάνε θορυβωδώς, κρίνοντας από την κατάρρευση των κορυφαιών επενδυτικών τραπεζών στις ΗΠΑ το φθινόπωρο του 2008 ή την ουσιαστική χρεοκοπία της ελληνικής οικονομίας την άνοιξη του 2010. Και για το ερώτημα της αφετηρίας και της φύσης της κρίσης, ας προστεθεί απλά και η κατεύθυνση των μέτρων που λαμβάνονται και που στο επίκεντρό τους έχουν τη λεγόμενη πραγματική οικονομία.

Η "ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ". Στους καιρούς της κρίσης κινητοποιείται από το ίδιο το σύστημα μια δυναμική εκκαθάρισης της προηγούμενης κοινωνικής μορφής και του υλικού που βρίσκεται πίσω από αυτή, ένα σώμα στα απαξιωμένα κεφάλαια και τα παρωχημένα στοιχεία της παραγωγικής και κοινωνικής οργάνωσης, με άμεσο αντίκτυπο στο πολιτικό σύστημα και τους θεσμούς, στις νόρμες επιβίωσης και τις κουλτούρες και συνολικά στους όρους ύπαρξης των ανθρώπων. Είναι η "δημιουργική καταστροφή" για την οποία μιλούν οι απολογητές του συστήματος. Τόσο δημιουργική όσο και η αδιανόητη σφαγή του Β' παγκόσμιου πολέμου, που φαίνεται ότι απαιτήθηκε μετά το κραχ του '29 για να μπορέσουν να επιτευχθούν τα μεταπολεμικά "τριάντα ένδοξα χρόνια" ανάπτυξης της φορντικής αλυσίδας παραγωγής και του κράτους πρόνοιας. Τηρουμένων των αναλογιών τέτοιο χαρακτήρα είχε και η ανάδυση του νεοφιλελεύθερου παγκοσμιοποιημένου μοντέλου απέναντι στην κρίση της δεκαετίας του '70, το οποίο εδραιώθηκε μέσα από μια διαδικασία σταδιακής αποδόμησης του κράτους πρόνοιας και οικονομικής και κοινωνικής αναδιάρθρωσης που εξώθησε ευρέα κομμάτια σε ζώνες επισφάλειας, αποκλεισμού και ποινικού ελέγχου.

Αν και δεν μπορεί να είναι ορατή η μετεξέλιξη των πραγμάτων πιο μακροπρόθεσμα, σήμερα δεν φαίνεται κοντινή μια καταφυγή σε γενικευμένη στρατιωτική λύση. Ένας πόλεμος δηλαδή ανάμεσα σε ανταγωνιζόμενους καπιταλιστικούς πόλους, δεδομένης και της παρούσας παγκοσμιοποιημένης

διάρθρωσης του συστήματος και του υψηλού επιπέδου οικονομικής κυρίως αλληλοδιείσδυσης και αλληλεξάρτησης ανάμεσα στις κρατικές οντότητες. Το απαιτούμενο καταστροφικό έργο φαίνεται να παίρνει τη μορφή ενός οικονομικού όσο και πολιτικού, ποινικού, ιδεολογικού πολέμου στο εσωτερικό των κοινωνικών σχηματισμών, ένα καταστροφικό έργο που στα ερείπιά του θα επιχειρήσει να βρει το ζωτικό της χώρο μια νέα όψη αυτού του κόσμου. Η τρέχουσα κρίση εμφανίζεται βέβαια πολύ βαθύτερη αυτής του '70 και το ερώτημα που φυσικά υπάρχει είναι η κλίμακα της καταστροφικής επέλασης και το βάθος των μεταβολών.

Η απουσία διατύπωσης μέχρι στιγμής κάποιου στρατηγικού ιδεολογικού προτάγματος, ενός δόγματος, υποδηλώνει την έλλειψη συνολικού σχεδίου και αντίληψης για ένα διάδοχο μοντέλο ανάπτυξης. Οι κάτοχοι του κόσμου δεν δείχνουν σε θέση να έχουν σχεδιάσει επί χάρτου τη μελλοντική του όψη, παρόλο που το ιστορικό γίνεσθαι θα διαφεύγει πάντα και των πιο ολοκληρωμένων σχεδίων. Δείχνουν να βιάζονται να κινηθούν προς τα εμπρός αγκιστρωμένοι στις πιο άμεσα διαθέσιμες επιλογές που έχουν στα χέρια τους για την εξυπηρέτηση του γενικού σκοπού τους, τη διαμόρφωση κοινωνικών όρων και ταξικών συσχετισμών που να υπόσχονται αυξημένα περιθώρια κερδοφορίας ώστε να αναθερμανθεί η κυκλοφορία του κεφαλαίου και ο κύκλος της συσσώρευσής του. Μπορεί απλώς να παρεμβληθεί εδώ ότι προοπτικά έχουν ένα πλεονέκτημα, έχουν έτοιμο στη φαρέτρα τους το επόμενο τεχνολογικό τους καμάρι, την οικολογία που αντιπροσωπεύει μια δυνατότητα γενικευμένης ανανέωσης της τεχνικής σύνθεσης του κεφαλαίου, της διαδικασίας παραγωγής και εντέλει της συνολικής κοινωνικής μορφής. Αναφορικά όμως με τις άμεσα εφαρμόζόμενες και εφικτές επιλογές, η αποτελεσματικότητά τους δείχνει έντονα αβέβαιη και φωνές μέσα από το σύστημα μιλούν ανοιχτά για την ανάγκη να υλοποιηθεί "κάτι μεγαλύτερο".

ΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ, ΤΑ ΠΑΚΕΤΑ (ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ;) Το νόημα των όσων εφαρμόζονται σήμερα στην ελληνική πραγματικότητα δεν μπορεί να αρχίζει και να τελειώνει σε αυτή, παρά να συναρτάται με τις συνολικές ανάγκες του καταμερισμού του παγκοσμιοποιημένου συστήματος. Αφενός αυτό σημαίνει ότι δεν πρέπει να αναχθούν αυτόματα σε γενικό υπόδειγμα και να αντιστοιχιστούν ευθύγραμμα με άλλες πραγματικότητες όπως για παράδειγμα η γερμανική ή η αμερικάνικη. Από την άλλη ούτε να απομονωθεί ο ποσοτικός και ο ποιοτικός χαρακτήρας τους από τη γενικότερη τάση, άλλωστε παρόμοια προγράμματα λιτότητας και αναδιοργάνωσης εφαρμόζονται με διαφορετι-

κές ταχύτητες στα περισσότερα μάλλον μέρη της Ευρώπης και του πλανήτη.

Η εφαρμογή του μνημονίου που έχει συμφωνήσει το ελληνικό κράτος με τους ευρωπαίους εταίρους του και το ΔΝΤ, έχει τεθεί ως αδιαπραγμάτευτος μονόδρομος "γιατί είναι ιστορικό καθήκον να διασωθεί η χώρα". Έχει διαμνησθεί ακόμα και η αποφασιστικότητα για άρση συνταγματικών άρθρων αν κριθεί απαραίτητο. Οι κατευθύνσεις του μνημονίου και των πακέτων μέτρων που το εξειδικεύουν, σε συνάρτηση και με τις καθαυτές συνέπειες της κρίσης, προδιαγράφουν μεγάλες ανακατατάξεις σε όλη την έκταση του κοινωνικού σχηματισμού με δυναμική πόλωσης στα άκρα του. Πιο συγκεκριμένα, τάσεις συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου στην κορυφή της κοινωνικής ιεραρχίας, αποσάθρωση των μεσαίων στρωμάτων και φτωχοποίησή τους, και βέβαια δραστηκή υποτίμηση της εργατικής δύναμης και εκτίναξη των φαινομένων εξαθλίωσης στη βάση της. Σε αυτό το πλαίσιο συνεχονται οι χιλιάδες απολύσεις, η καθημερινή μέγγενη των χρεών και της ακριβείας, οι φόροι, οι φόροι και ξανά οι φόροι, η αποθράσυνση των άτυπων εκβιασμών των εργοδοτών στον ιδιωτικό τομέα, οι μεγάλες μειώσεις των μισθών και των συντάξεων στο δημόσιο, το σαρωτικό ρήμαγμα του ασφαλιστικού συστήματος, η θεσμοθέτηση μισθών μαθητείας κατώτερων του βασικού, οι νέες ιδιωτικοποιήσεις και το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων, ο αποδεκατισμός της αγοράς των μικρότερων μαγαζιών και επιχειρήσεων, η προκλητική κρατική χρηματοδότηση των τραπεζών, η κινητικότητα των εξαγορών και των συγχωνεύσεων στον τραπεζικό και άλλους κλάδους.

Η ευρέως διαδεδομένη διαπίστωση ότι "γκρεμίζονται δικαιώματα και κατακτήσεις ολόκληρου αιώνα" υποδηλώνει κάτι πολύ σημαντικό, ασχέτως του εξωραϊσμού που εμπεριέχει για τα δικαιώματα και τις κατακτήσεις και της αποσιώπησης του γεγονότος ότι ταυτόχρονα αποτέλεσαν σημεία εξισορρόπησης του ταξικού ανταγωνισμού και ενσωμάτωσης των εργατικών αγώνων. Το πολύ σημαντικό είναι το βάθος της αμφισβήτησης που το ίδιο το σύστημα επιχειρεί απέναντι στη δόμησή του. Η ανοιχτή απαξίωση των κλαδικών και των συλλογικών συμβάσεων και των συνδικαλιστικών δομών, το σάρωμα της κοινωνικής ασφάλισης, της υγείας και της πρόνοιας και η ανακατεύθυνσή τους από αναδιανεμητικές σε ανταποδοτικές λειτουργίες, η απάλειψη κάθε υπόσχεσης εργασιακής σταθερότητας, αλλά και οι πρωτοφανείς άμεσες ή έμμεσες πιέσεις στα επίπεδα των μισθολογικών εισοδημάτων, δείχνουν να αμφισβητούν την υλική βάση που οδήγησε στην ενσωμάτωση της πάλαι ποτέ εργα-

τικής τάξης ως κοινωνικού εταίρου, τη σταδιακή μικροαστικοποίηση μεγάλων τμημάτων της και τη συμμετοχή τους στην καταναλωτική ονειρώδη, την υλική βάση που εξασφάλισε στο καθεστώς την πλατιά κοινωνική του νομιμοποίηση και κατέστησε εφικτή τη δυναμική της δημοκρατικής διεύθετης.

Ακόμα και αν θελει να δει κανείς σε όλα αυτά, απλώς μια δραματική επιτάχυνση των νεοφιλελεύθερων πολιτικών της προηγούμενης περιόδου, μια εκτίναξη στα απώτατα όριά τους, δεν μπορεί να μη λάβει υπόψη του ότι κάθε ποσοτική αύξηση από ένα σημείο και έπειτα μεταφράζεται σε ποιοτική αλλαγή. Το μέχρι σήμερα νεοφιλελεύθερο παγκοσμιοποιημένο μοντέλο επέδειξε αναμφισβήτητα όλη του την ωμότητα απέναντι σε έναν διαρκώς αυξανόμενο αριθμό φτωχών και αποκλεισμένων, αλλά μπόρεσε να διατηρήσει μια ισχυρή συναίνεση βασισμένη σε πλατιά μεσαία στρώματα. Η τωρινή επίθεση δεν ξεχωρίζει μόνο για την αποφασιστική ταχύτητά της αλλά και για τη νέα κοινωνική της έκταση. Και είναι ερώτημα, αν φτάνει πραγματικά σε σημείο να αίρει την υλική βάση της συναίνεσης εδώ και πολλές δεκαετίες. Και από κει και πέρα, αν θα μπορούσε ο σύγχρονος υπερτροφισμός της ασφάλειας και της διαχείρισης του φόβου να αποδειχτεί από μόνος του αρκετός ως πλαίσιο συνοχής, αν ανοίγει ένας νέος δρόμος δεσποτικού ολοκληρωτισμού ή οτιδήποτε άλλο.

Η ΠΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΝΤΩΝ. Αυτό που υπονοεί το πρωθυπουργικό μοτίβο για τις "μεγάλες αλλαγές και τις βαθιές τομές που χρειάζεται η χώρα" είναι ακριβές. Το ίδιο πραγματική είναι και η εργώδης εικόνα που παρουσιάζουν οι κρατικοί διαχειριστές και πέραν των οικονομικών μέτρων, η σπουδή τους για τη διοικητική μεταρρύθμιση του προγράμματος "Καλλικράτης", οι προσεχείς γενικευμένες αλλαγές σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος, η εντατική παραγωγή νομοσχεδίων επί παντός επιστητού. Μεγάλες ανακατατάξεις στην παραγωγική διαδικασία και τον κοινωνικό σχηματισμό δεν μπορούν παρά να σημαίνουν και τροποποιήσεις στους θεσμούς της κοινωνικής αναπαραγωγής, το πολιτικό σύστημα, τη διοίκηση του κράτους ή και τη μορφή του πολιτεύματος. Το περιεχόμενο του μνημονίου και επί της ουσίας το περιεχόμενο των στρατηγικών καθεστωτικών επιλογών, πολύ περισσότερο από την ποσοτική ανάγνωση των δυσβάσταχτων οικονομικών μέτρων, αντιστοιχεί στην ποιοτική διάσταση μιας διαδικασίας προς ένα ραγδαίο και συνολικό μετασχηματισμό του συστήματος.

Φαινόμενα θεσμικής εκτροπής όπως η αντισυνταγματικότητα μέτρων που λαμβάνονται ή η πρόβλε-

ψη για ανάθεση υπερεξουσιών στον υπουργό οικονομικών με ταυτόχρονη παράκαμψη κοινοβουλευτικών διαδικασιών, είναι συμπτώματα της μεταβατικότητας της εποχής, της ρευστότητάς της, του γεγονότος ότι πολλά πράγματα πατούν με το ένα πόδι στα ερείπια του χτες και με το άλλο αναζητούν πάτημα σε ένα αύριο που δεν έχει προλάβει να υπάρξει.

Στο επίπεδο της διακυβέρνησης κατοχυρώνεται η εικόνα ενός επιτελείου περιστοιχισμένου από πλήθος ειδικών συμβούλων και τεχνοκρατών, που κινείται και θέλει να δείχνει ότι κινείται πέρα από κάθε λαϊκιστική δέσμευση. Ωστόσο οι σοσιαλδημοκράτες διαχειριστές νιώθουν την ανάγκη να επαναλαμβάνουν πόσο ιδεολογικά αντίθετοι είναι με τα μέτρα που παίρνουν και ο πρωθυπουργός τους έκρινε σκόπιμο να δηλώσει ότι παλεύει και ο ίδιος για την έξοδο από το ΔΝΤ, "όχι με τις πέτρες αλλά με την ανάπτυξη".

Στο επίπεδο του πολιτικού συστήματος εξελίσσονται διεργασίες ανασύνθεσης σε πρόσωπα, κόμματα και συμμαχίες ή διερευνούνται και δομικότερες αλλαγές, οι οποίες σχετίζονται με τον ενεργό πολιτικό ρόλο που σταδιακά χτίζουν διάφοροι επιχειρηματίες και την αλαζονική διάταξη της δημοσιογραφικής ελίτ που εκπέμπει όλο και πιο πολύ το στόμφο μιας κάστας που μετέχει στην επίγνωση των διακυβευμάτων και των συμφερόντων του καθεστώτος. Ωστόσο το πολιτικό σύστημα βρίσκεται ακόμα καθηλωμένο στη χρόνια ανυποληψία του, επιτροπές στήνονται και ξαναστήνονται για να βρεθεί υποτίθεται άκρη στα διαβόητα σκάνδαλα και κεφάλια πρώην υψηλόβαθμων αξιωματούχων φλερτάρουν με τη λαιμητόμο μπας και αποκαθαρθεί η εικόνα του.

Στο επίπεδο του κυρίαρχου λόγου, προωθείται συστηματικά η οργάνωσή του γύρω από μια αυστηρή κρατική αντίληψη, την έννοια του εξατομικευμένου και πειθαρχημένου μέσα στο κράτος πολίτη με αυξημένο μάλιστα βάρος στις υποχρεώσεις και τις ευθύνες του, λίγο "οι γιατροί του Κολωνακίου που δεν κόβουν αποδείξεις", λίγο "οι δημόσιοι υπάλληλοι με τις βίλες στη Μύκονο", τελικά "φταίμε όλοι γιατί δεν πληρώνουμε τους φόρους μας όπως θα έπρεπε και από εκεί ξεκινάει όλα". Ωστόσο η έννοια του κράτους προσκομίζει παραδοσιακά στη δυσπιστία του εγχώριου κοινωνικού σχηματισμού, που από την άλλη είναι χρόνια δομημένος να ομονοεί στη βάση ενός πρόδηλα συμπλεγματού πατριωτισμού. Έτσι παρότι σε αυτή τη φάση ο πατριωτισμός δεν επιλέγεται να αξιοποιείται σε πρώτο πλάνο, το ότι "οι αγορές και οι διεθνείς κερδοσκοπικοί επιβουλεύονται τη χώρα" δεν απαιτεί κανέναν

κόπο για να πείσει και το "να σωθεί η χώρα" είναι τελικά αυτό που προσφέρει το θεωρητικό τεκμήριο των όσων γίνονται. Χώρια που "ο πραγματικός πατριωτισμός είναι να μη φτωχύνει ο λαός" σύμφωνα με το καθ' ύλην αρμόδιο κόμμα του, αυτό το ατίθασο πνεύμα της ενδοκαθεστωτικής άρνησης, που έχει πάντα τον τρόπο του να περιφρουρεί την καθεστωτική τάξη.

Η ΣΤΑΘΕΡΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣ. Η βία είναι το ύστατο καταφύγιο της εξουσίας. Το καθεστώς γνωρίζει πως σήμερα είναι η μοναδική του επί της ουσίας σταθερά και γνώριζε χρόνια ότι θα έρχονταν κάποτε οι μέρες όπου η επένδυση σε αυτή θα μπορούσε να του αποδειχθεί αποφασιστικά πολύτιμη. Η εικόνα της πόλης όπου κυριαρχούν όλο και πιο πολύ οι θωρακισμένοι προθάλαμοι των τραπεζών, οι περιφερόμενες συμμορίες των μηχανοκίνητων σερίφηδων, η αηδία των ΜΑΤ γύρω από τις πορείες, οι επιχειρήσεις σκούπα και το κυνήγι των μεταναστών ή των εξαθλιωμένων στο κέντρο, οι πανταχού παρούσες κάμερες και οι σεκιουριτάδες, είναι εικόνα εμπόλεμης ζώνης ακόμα και αν στην καθημερινή ματιά περνάει απαρατήρητη ως αυτή που είναι. Ο υπερεξοπλισμός σε μέσα καταστολής και ελέγχου έχει ένα βάθος δεκαετούς τεχνικής, νομικής και ιδεολογικής επεξεργασίας, έχει υπάρξει συνυφασμένος με την εμπέδωση του δόγματος της ασφάλειας, τη διαχείριση της παραβατικότητας και του φόβου και μια απενοχοποιημένη και ουδετεροποιημένη εικόνα της νομιμότητας και της τάξης.

Μετά από τον εκρηκτικό Δεκέμβρη και με βαρύ ορίζοντα την κρίση, στήριξε σε προτεραιότητα η αναδιοργάνωση και η σημαντική ενίσχυση των μηχανισμών ασφαλείας. Εκτιμήθηκε επίσης με νέα βαρύτητα η επικινδυνότητα που αντιπροσωπεύουν οι μόνιμοι αρνητές και ταραξίες και τα προτάγματα τους και επιχειρήθηκε συστηματικότερα το ξεδόντιασμα, η επιτήρηση και η περιθωριοποίησή τους. Αυτά συνεχίστηκαν με ακόμα μεγαλύτερη μεθοδικότητα από τη διάδοχη σοσιαλδημοκρατική διακυβέρνηση και το νέο της δόγμα της "δημοκρατίας με πυγμή". Τον τελευταίο χρόνο, τα χτυπήματα αναρχικών πορειών, οι εισβολές σε στέκια και καταλήψεις, οι "αντιτρομοκρατικές" επιχειρήσεις, οι φυλακίσεις αγωνιστών, οι συστηματικές παρακολουθήσεις και η πολλή μηντιακή λάσπη, επαναλαμβάνουν μονότονα το ίδιο μήνυμα. Γι' αυτούς που επιμένουν να ορθώνουν εμπόδια και να εναντιώνονται στην υπάρχουσα τάξη πραγμάτων, ο κλοιός πρέπει να είναι και να δείχνει σφιχτός.

Μετά την περσινή τους εκλογή, οι σοσιαλδημοκράτες διαχειριστές, επιδίωξαν ταχύτατα και πριν φτάσουν στα οικονομικά πακέτα έναν απεγκλωβι-

σμό από τους όρους της πώλωσης που είχε αφήσει πίσω της η εξέγερση του Δεκέμβρη, έναν απεγκλωβισμό που δεν θα διακινδύνευε όμως την εκχώρηση του ελάχιστου χώρου στη δυναμική της αναταραχής. Ακολούθησαν ένα δρόμο παράκαμψης των εντάσεων οπουδήποτε δεν τους ήταν στρατηγικά απαραίτητο και διαμόρφωσαν μια ρητορική χαμηλών τόνων με πρόθυμες δηλώσεις συμπάθειας προς τους ασθενέστερους, με παρηγορητικές δόσεις μικρών υποσχέσεων, με αυστηρές επικρίσεις απέναντι σε φαινόμενα κρατικής αυθαιρεσίας και διαφθοράς, με έμμονες επικλήσεις στη διαβούλευση και τη διαφάνεια. Παρότι συχνά ευτελής, η ρητορική αυτή στον πυρήνα της επαναλάμβανε τη θετικότητα των εννοιών της επικοινωνίας και της συνεννόησης και αυτό έφερε ως αποτέλεσμα μια σχετική επανόρθωση του φαντασιακού των δημοκρατικών διαδικασιών και των ορίων τους, που με τη σειρά τους εκβάλλουν στις έννοιες της νομιμότητας και της τάξης. Πάνω στη βάση αυτής της συνειρμικής διαδρομής, οι σοσιαλδημοκράτες διαχειριστές διατύπωσαν το δόγμα της "δημοκρατίας με πυγμή", εγκάλωσαν οτιδήποτε ξεφεύγει των ορίων της νομιμότητας και διαμήνυσαν το τέλος κάθε ανοχής απέναντί του. Κατοχύρωσαν έτσι μια εικόνα μετριωπαθούς διαλλακτικότητας στο πρώτο πλάνο η οποία δεν αποποιείται την ισχύ της βλοσυρής πυγμής της στο φόντο. Μια εικόνα που καταφέρνει να εκμαιεύει κατά το δυνατό την κοινωνική στασιμότητα και ταυτόχρονα να μην αφήνει καμία αμφιβολία για την απαρέγκλιτη προώθηση των στρατηγικών καθεστωτικών επιλογών. Κάθε απεργία είναι "ιερό και αναφαίρετο δικαίωμα" και ταυτόχρονα ένα κλικ από την απόφαση της επιστράτευσης της.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΠΟΥ ΠΛΑΝΙΕΤΑΙ. Η μία δυναμική της εποχής, δείχνει προς τη νέα ένταση της προσαγωγής της εργασίας, προς τη φοβέρα της εξαθλίωσης και του κανιβάλισμού στο εσωτερικό της, προς το δεσποτισμό του κράτους, την απόσυρση της διαχείρισής του σε μια απόμακρη τεχνοκρατική σφαίρα και το πλησίασμα της σιδερένιας του πυγμής "έξω από τις πόρτες μας", προς τις θλιβερές παρηγοριές της αριστεράς ή και της εκκλησίας, προς τα αποκτηνωτικά κελεύσματα της ακροδεξιάς, προς την αυτοεγκατάλειψη και τη μοιρολατρία. Η άλλη δυναμική βρίσκεται στο ξεσκεπάσμα της ταξικής ουσίας των πραγμάτων και τις νέες δυνατότητες του γνωστού φαντάσματος που πλανιέται πάνω από την πόλη. Στο πέρας της εποχής των εγγυήσεων και των υποσχέσεων, η απεργία και η διαδήλωση ξαναπήκαν σταδιακά στα μυαλά πολύ κόσμου, ο οποίος άρχισε να κατεβαίνει στους δρόμους αισθανόμενος όχι μόνο στριμωγμένος αλλά και εξαπατημένος, φωνάζοντας στα απεργιακά συλλαγήτριά "κλέφτες" με το

βλέμμα στη βουλή και βρίζοντας καθημερινά "αυτούς που φάγαν τα λεφτά".

Δεν πρόκειται για την ανακάλυψη της Αμερικής, ό-τι οι βολές της αγανάκτησης απέναντι στους πολιτικούς, τη βουλή, τις τράπεζες ή το ΔΝΤ, βρίσκουν τα όριά τους στη μερικότητα μιας συνειδητής μαθημένης να βλέπει μόνο τους "κακούς εαυτούς" τους, να βλέπει στους πολιτικούς το ότι εξαπατούν ή στους οικονομικούς παράγοντες το ότι κλέβουν. Η μερικότητα όμως και οι αντιφάσεις στα πεδία της κοινωνικής αναταραχής -και αυτά μπορούν να εμφανίζονται από τις απεργίες μέχρι τις κερκίδες και από τις φυλακές μέχρι τα σχολεία και τις γειτονιές- δεν ακυρώνουν την σπουδαιότητά τους ως κατεξοχήν εδάφη όπου αναφύεται και ζυμώνεται η ριζική αντίθεση με το υπάρχον και η υλική δυνατότητα της ανατροπής του. Εκεί δοκιμάζεται το πλατύτερο σπάσιμο των ορίων, το προχώρημα από την αγανάκτηση "για τα ψέματα" στην άρνηση της ίδιας της δημοκρατικής ανάθεσης και της θεσμικής μεσολάβησης ή από την οργή "για τα κλεμμένα" στην αμφισβήτηση του ίδιου του συστήματος της εκμετάλλευσης και της αλλοτρίωσης.

Εκεί έχει τη συνήθεια να βρίσκεται και η κακή παρεία των κομμάτων της αριστεράς, παριστάνοντας τον προστάτη ή και παιζοντας ενίοτε πραγματικά αυτόν τον ρόλο. Βρίσκονται εκεί γιατί αυτός είναι ο ιστορικά διαμορφωμένος ρόλος τους και αυτός που ταυτόχρονα ορίζει και την ιδιαίτερη θέση και λειτουργία τους μέσα στο καθεστώς, να φροντίζουν να αντιπροσωπεύουν αυτούς που κατεβαίνουν στο δρόμο ή που νιώθουν τους λόγους να το κάνουν. Να φροντίζουν να τους οριοθετούν μέσα σε ένα σύστημα σκέψης και επιλογών που δεν μπορεί να δει έξω από το πλαίσιο αυτού του κόσμου και της διαχείρισής του, ούτε να πάει πέρα από αιτήματα για εθνικοποιήσεις και δικαιότερη αναδιανομή.

Η 5η Μάη υπήρξε αναμφίβολα κομβική. Ήταν η στιγμή που πρόβαλε ξεκάθαρα η σοβαρότητα της τάσης διάρρηξης των συναινετικών δεσμών και η απειλητική τροπή που μπορεί να πάρει για το καθεστώς. Και ταυτόχρονα έγινε η στιγμή που αυτό απότομα ανακόπηκε. Ήταν από τις μοναδικές στιγμές μέσα σε δεκαετίες, όπου οι κεντρικοί δρόμοι της Αθήνας ήταν πλημμυρισμένοι από κόσμο που κατά μεγάλο του μέρος μπορούσε να μοιράζεται την ίδια κοινότητα οργής. Συζητιόταν η φήμη για παράταση της γενικής απεργίας, διαδηλωτές από σωματεία εργαζομένων φώναζαν "σε Ελλάδα, Γαλλία, Πορτογαλία, ο εχθρός είναι στις τράπεζες και τα υπουργεία", κόσμος εξοπλιζόταν αυθόρμητα με μάρμαρα και πέτρες από το δρόμο και πιο

οργανωμένες ομάδες χτυπούσαν στόχους του πλούτου και της εξουσίας. Στο Σύνταγμα το "να καεί, να καεί το μπουρδέλο η βουλή" αντηχούσε στην πλατεία, συνοδεύοντας τις επανειλημμένες, μανιασμένες και πολυπληθείς εφορμήσεις προς το κοινοβούλιο, οι οποίες συγκρούονταν με το στρατό των ΜΑΤ που το υπερασπιζόταν. Αργά το μεσημέρι η ειδηση του τραγικού γεγονότος του θανάτου των τριών τραπεζοϋπαλλήλων από αναθυμιάσεις εξαιτίας εμπρηστικής επίθεσης στη Marfin της Σταδίου, άδειασε τους δρόμους και έστειλε τον κόσμο σπίτι του παγωμένο και μπερδεμένο.

Πολιτικά αυτό που διακυβεύτηκε -και πέρα από τις ειδικότερες επιπτώσεις στο εσωτερικό των αναρχικών και των αντιεξουσιαστών- δεν έχει να κάνει μόνο με το αν θα κατάφερνε τελικά ο κόσμος να μπει στη βουλή ούτε αν θα γινόταν πραγματικότητα η φήμη που από νωρίς κυκλοφορούσε για παράταση της γενικής απεργίας άλλες δυο μέρες. Διακυβεύτηκε το ίδιο το συναίσθημα το οποίο θα έμενε μετά τις συγκρούσεις και όσα αυτό μπορούσε να αφήσει ανοιχτά. Γιατί αν είχαν πάει διαφορετικά τα πράγματα, σκοπός θα ήταν η διάχυση μιας κουλτούρας ξέχωρης από την κοντόθωρη και συχνά ηττοπαθή λογική της απλής διαμαρτυρίας. Μιας κουλτούρας που αρχίζει να βρίσκει τα κίνητρα της συνεχής παρουσίας της στους δρόμους, στην αυταξία του να εκφράζει κανείς την οργή του, στην αίσθηση της δύναμης ότι καλά θα κάνουν να τον υπολογίζουν, στα προηγούμενα που μαζεύονται σιγά-σιγά με τους μπάτσους και την καταστολή, στη συνείδηση που βαθαινει. Μιας κουλτούρας που προορίζεται να αναζητάει την προοπτική της, στην εξάπλωση και την όξυνση του αγώνα παντού στους κοινωνικούς χωροχρόνους και τη γέννηση κοινοτήτων αυτοκαθορισμού της ζωής μέσα σε αυτόν. Συμπεράσματα που κατά κάποιο τρόπο εμπειριάζονται στην εμπειρία των φοιτητικών κινητοποιήσεων λίγα χρόνια πριν, με τα διαρκή συγκρουσιακά της χαρακτηριστικά και τα σωρευτικά αποτελέσματα ριζοσπαστικοποίησης και κλιμάκωσης που είχε.

Όσοι χώρος αφέθηκε στη σύγχυση και την αδράνεια τόσοι επιπλέον χρόνος κερδήθηκε από το καθεστώς ώστε να βάλει κάπως το νερό σε ένα αυλάκι, να παγιώσει τα πρώτα νέα του βήματα και να στηρίξει πάνω σε αυτά την αφήγησή του. Όσο περισσότερο αναγνωρίζεται ότι υπάρχει μια ακραία περίπτωση που είναι κοινή υπόθεση όλων, που απαιτεί θυσίες από όλους, οι οποίες επιφέρουν οδυνηρές συνέπειες στη ζωή των περισσότερων και δεν επιτρέπεται να πάνε χαμένες, τόσο προσφέρεται ένα πλαίσιο για την επιστροφή της δοκιμασμένης τακτικής του κοινωνικού αυτοματισμού και της

περιθωριοποίησης εκείνων που θα αντιπαρατίθενται δυναμικά στις καθεστωτικές επιλογές. Η δημοσιογραφική αλαζονεία και αλητεία το εκστομίζει κάπως έτσι "ποιοι είστε εσείς και τι είναι αυτά που ζητάτε, δεν βλέπετε ότι όλοι υπομένουν όλες αυτές τις τρομερές θυσίες".

Όπως και να 'χει, τα πράγματα συνεχίζουν να παράγουν τους όρους της άρνησής τους και βρίσκονται ακόμα στην αρχή. Η καπιταλιστική κρίση και η γενίκευση του ταξικού πολέμου, θα αποτυπώνεται διαρκώς πιο έντονα στο συνολικά έκρυθμο κοινωνικό πεδίο. Τα μαζικά συλλαλητήρια ενάντια στη λαίλαπα των μέτρων και οι αφανέστεροι αγώνες κατά των αποχαλινωμένων ορέξεων των εργοδοτών, τα ξεσπάσματα στα γήπεδα και ένα νέο πιθανό κύμα καταλήψεων και κινητοποιήσεων στα σχολεία και τα πανεπιστήμια, η συλλογικοποίηση και η αυτενέργεια στις γειτονίες και η προάσπιση του περιβάλλοντος, η άρνηση της μοιρολατρίας, της απελπισίας και του κανιβαλισμού ανάμεσα στους καταπιεσμένους και η εναντίωση στην αριστερή αφομοίωση, η αλληλεγγύη στους μετανάστες και η σύγκρουση με το ρατσιστικό και αντιδραστικό σχέδιο της ακροδεξιάς, ο αναβρασμός και η αντίσταση μέσα στις φυλακές και η αλληλεγγύη στους διωκόμενους αγωνιστές, είναι μέτωπα του ίδιου ακριβούς πολέμου. Το ερώτημα είναι τα θεωρητικά και οργανωτικά εκείνα νήματα που θα μπορούν να συνδέουν τα μέτωπα και να ανασυνθέτουν από τις επιμέρους όψεις του την ολότητα του ταξικού πολέμου. Και να διεκδικούν ανάμεσα στους καταπιεσμένους τη συνείδηση μιας τάξης που δεν συγκροτείται παρά για την ανατροπή του υπάρχοντος και την ολική εξάλειψη των τάξεων και κάθε μορφής εξουσίας.

Για να ειπωθεί και αλλιώς, "από μόνος του ένας πολλαπλασιασμός των Βαρβάρων, αυτών δηλαδή που δεν μετέχουν στην κοινότητα του κράτους, είναι μόνο ενδεικτικός της κρίσης στην οποία τίθεται η κοινότητα αυτή, κι όχι καταλύτης της. Χωρίς την ικανότητα να συγκροτηθούν οι ίδιοι σε κοινότητα, χωρίς τις θεωρίες που θα ριζούν σαν στρατιωτικές μονάδες στην μάχη την κατάλληλη στιγμή, χωρίς τη δημιουργία μιας ανώτερης κοινωνικής οργάνωσης, οι ίδιες οι εχθροπραξίες ως τακτικές στερημένες από μια στρατηγική, δεν μπορεί παρά να αναπαριστούν έναν κίνδυνο που η Αυτοκρατορία γνωρίζει ότι δεν διατρέχει. Η δύναμή μας, δεν μπορεί να μετρηθεί με τη δύναμη που εξαπολούμε προς τον αντίπαλο, αλλά με αυτήν που μας φέρνει απέναντί του. Γνωρίζουμε τι φέρνει αυτόν απέναντί μας. Μένει να γνωρίσουμε τον εαυτό μας."

γ) συζητώντας για το αντιεξουσιαστικό κίνημα

"Ακόμα και αν οι αντικειμενικές συνθήκες παρουσιάζονται γενναϊόδωρα μπροστά σου, τις υποκειμενικές δεν μπορείς παρά με έγνοια και κόπο να τις φτιάχνεις". Έτοιμες απαντήσεις στο πάγιο ερώτημα του τι να κάνουμε, δεν υπήρξαν και δεν υπάρχουν. Η διερεύνηση όμως των υποκειμενικών δυνατοτήτων δεν ξεκινά από μηδενική βάση, προϋποθέτει τη συζήτηση για τις μεταμορφώσεις του ταξικού ανταγωνισμού και την εξέλιξη του ανατρεπτικού-απελευθερωτικού προτάγματος εντός του.

ΕΝΣΑΡΚΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΠΡΟΤΑΓΜΑ. Ανάμεσα στα άλλα, η καπιταλιστική κρίση συμπαρασύρει βίβια στον έσχατο προορισμό της και την περίοδο της μεταπολίτευσης, η οποία αποτέλεσε και το κοινωνικό πλαίσιο της ανάδυσης του αντιεξουσιαστικού κινήματος. Η επαναφορά της ελληνικής δημοκρατίας το '74, σηματοδότησε μια νέα περίοδο που σταδιακά δομήθηκε γύρω από τον προσανατολισμό της οικονομίας προς τον τομέα των υπηρεσιών, τη διασύνδεση του κοινωνικού σώματος με το πολιτικό σύστημα μέσω των ρουσφετιών και της εκτεταμένης κρατικοδίαιτης απασχόλησης, την ισχυροποίηση του καθεστωτικού λόγου με την πλήρη ενσωμάτωση της διάστασης δεξιάς και αριστεράς στο πάνελ των αποχρώσεων της δημοκρατικής διευθέτησης, το εκσυγχρονιστικό όραμα και την

πρωτοκοσμική αυταρέσκεια της συνάρθρωσης του ντόπιου καπιταλισμού με την ιστορική τάση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της παγκοσμιοποίησης του συστήματος, τους μηχανισμούς μηντημικής χαύνωσης και χειραγώγησης, τη διαρκώς πιο προσιτή στους πολλούς υπόσχεση του καταναλωτικού ευδαιμονισμού. Μέσα από μια τέτοια διαδικασία δεκαετιών, το στρατηγικό πλεονέκτημα για το καθεστώς γινόταν η εμπέδωση μιας νόρμας εξατομικευμένης και αποξενωμένης επιβίωσης. Και ταυτόχρονα η αποδόμηση της ταξικής συνειδησης των καταπιεσμένων, το τσάκισμα κάθε έννοιας και πραγματικότητας κοινότητας εκτός εκείνων που ορίζουν οι καπιταλιστικές ανάγκες και οι κρατικές υποδείξεις. Στο συλλογικό φαντασιακό έπρεπε να εμφανίζονται γεφυρωμένες οι αποστάσεις ανάμεσα στην άρχουσα τάξη και σε κοινωνικά στρώματα ταυτισμένα κάποτε με την καταχνιά των εργατουπόλεων και των εργοστασίων τους, με τα γιαπιά των ανεγειρόμενων πολεοδομικών συγκροτημάτων ή με το μόχθο της αγροτικής παραγωγής. Έπρεπε επίσης να παραβλέπονται και να χωνεύονται τα φαινόμενα του αποκλεισμού των απόβλητων και των νέων ειλωτών, των μεταναστών, που αναπτύσσονταν ως η άλλη όψη της ενσωμάτωσης και της μικροαστικοποίησης, συγκροτώντας μια νέα, μητροπολιτική συνθήκη.

Επανελημμένα το καθεστώς θέλησε να διακηρύξει το τέλος της μεταπολίτευσης υπό την έννοια της

θριαμβευτικής ολοκλήρωσής της. Οι μεγάλες στιγμές αυτής της καθεστωτικής ονειρώξης, ήταν το νέο κοινωνικό συμβόλαιο της σοσιαλδημοκρατικής "αλλαγής" τη δεκαετία του '80, η συγκυβέρνηση δεξιάς και αριστεράς και οι πανηγυρικοί της "εθνικής συμφιλίωσης" στις αρχές του '90, ο εκσυγχρονισμός της "ισχυρής Ελλάδας" στην αλλαγή του αιώνα. Ωστόσο η μεταπολίτευση δεν επιβλήθηκε μονοδιάστατα ως καθαρή διαδικασία επιβολής των κυρίαρχων επιλογών και συντηρητικοποίησης. Όσο και αν προσπάθησε να απαλλαχτεί από τις παραστάσεις του ταξικού ανταγωνισμού, η ελληνική δημοκρατία δε νίκησε ποτέ ολοκληρωτικά. Αφενός θα ξέσπαγαν επανειλημμένα αγώνες ενάντια στις απαιτούμενες αναδιαρθρώσεις που θα σχετιζόνταν με την παραγωγική δομή, την εκπαιδευτική διαδικασία ή ακόμα με το αστικό τοπίο, το περιβάλλον και την καθημερινή ζωή. Αγώνες αμυντικοί, οι οποίοι όμως θα έθεταν προσκόμματα ή και φραγμούς στο προχώρημα των αναδιαρθρώσεων και θα διαιώνιζαν τις μνήμες ρήξης και διχασμού που στιγματίζουν επίμονα και για δεκαετίες τον κοινωνικό σχηματισμό. Αφετέρου θα εισέβαλαν στο προσκήνιο νέες μορφές αρνήσεων με επιθετικές προθέσεις, που δεν θα εμφορούνταν από την παραμικρή νοσταλγία για περασμένες ισορροπίες ή την παραμικρή προσμονή για μελλοντικά ανταλλάγματα, που θα υπόσχονταν με επιμονή και πάθος την αναταραχή, τη σύγκρουση, τη διάφευση της καθεστωτικής ονειρώξης του κοινωνικού νεκροταφείου. Αρνήσεις καθορισμένες από τη μητροπολιτική συνθήκη, όχι συνδεδεμένες στενά με τους χώρους της παραγωγής, αλλά με τις φιγούρες των καταπιεσμένων που μπορούσαν να ξεπηδούν από τους ξεχασμένους των υπό αναμόρφωση λαϊκών συνοικιών, από τους λιποτάκτες της μεσαίας κοινωνικής τους καταγωγής, από τις εξεγέρσεις των φυλακών, από τις κερκίδες των γηπέδων, από τις καταλήψεις των σχολείων, από τις ουρές των διαδηλώσεων, από τους κύκλους αργότερα των μεταναστών.

Στις νέες συνθήκες ακόμα και οι εκφάνσεις της αριστεράς που δεν θα χάνονταν βαθιά στους καθεστωτικούς διαδρόμους θα αποδεικνύονταν παρωχημένες. Αντίθετα η δράση των αναρχικών και των αντιεξουσιαστών θα αναπτυσσόταν ως η κύρια ενσάρκωση του ανατρεπτικού-απελευθερωτικού προτάγματος. Βασικό της χαρακτηριστικό η αμεσότητα, η εναγώνια κίνηση για ζωή μέσα από την άρνηση της πειθαρχησης και την ανάγκη της ανταπόδοσης μέρους της πολύμορφης συστημικής βίας, η έμπρακτη λογική του "να είμαστε εκεί που συμβαίνει και να συμβαίνει εκεί που είμαστε", μπροστά στις συγκρούσεις με την αστυνομία, έξω από τις φυλακές όταν οι έγκλειστοι εξηγείρονται, δίπλα στους εργαζόμενους που αντιπαλεύουν τα

αφεντικά τους ή τους κατοίκους που αντιστέκονται στις συνέπειες της καπιταλιστικής ανάπτυξης, μέσα στα σχολεία όταν καταλαμβάνονται, στα εκπαιδευτικά ή τα απεργιακά συλλαλητήρια, στις δυναμικές αντικαθεστωτικές ενέργειες, στη δράση για τους φυλακισμένους αγωνιστές που δεν πρέπει να μένουν μόνοι. Διαμέσου αυτής της βιοματικής σχέσης με τη σύγκρουση, διαμέσου της ύπαρξής τους όχι ως διαχωρισμένου πολιτικού αλλά ταυτόχρονα ως κοινωνικού υποκειμένου, οι αναρχικοί και οι αντιεξουσιαστές, θα συνδέονταν στενά με τις πιο ριζοσπαστικοποιημένες φιγούρες των καταπιεσμένων της μητρόπολης προερχόμενοι συχνά άλλωστε και οι ίδιοι από αυτές, θα συναντιούνταν και θα αλληλεπιδρούσαν με τις πιο οξείες αντιαναδιαρθρωτικές αντιστάσεις, θα βρίσκονταν σε διαρκή επικοινωνία με τις γενικότερες αγωνίες και διεργασίες της κοινωνικής αμφισβήτησης. Παράλληλα με το εκρηκτικό και το καίριο του ανακλαστικού, θα ανίχνευαν και το πεισματικό και το βαθύ του συνεχούς διεκδικώντας ένα περαιτέρω επίπεδο ολοκλήρωσης, σφυρηλατώντας συνειδήσεις και κριτική, συλλογικοποιώντας προθέσεις και δυνατότητες, αυτοοργανώνοντας σταθερότερα επιχειρήματα, διαμορφώνοντας μια καθημερινότητα ομάδων και συνελεύσεων, στεκιών και καταλήψεων, εντύπων και εκδηλώσεων. Βεβαίως όλα αυτά συντίθενται μέσω μιας διαρκούς διαπάλης ιδιαίτερων ή ακόμα και αντικρουόμενων θεωρήσεων και επιλογών. Και βεβαίως όταν αυτά απλώνονται συνιστούν κίνημα, ρεύμα αναταραχής μέσα στην κοινωνική πραγματικότητα, διακριτό στις αδρές του γραμμές για το βάθος της κριτικής και την ένταση της δράσης του.

ΑΝΤΙΚΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΟΡΙΑ. Η συνεχής ανάπτυξη του αντιεξουσιαστικού κινήματος διεκδικεί ένα ολοένα ανώτερο επίπεδο ωρίμανσης στο εσωτερικό του που δεν είναι εξ' ορισμού δεδομένο. Την τελευταία δεκαετία επιταχύνθηκε αξιοσημείωτα η ανάπτυξή του ως αποτέλεσμα του προηγούμενου δυναμισμού του και σε συνάρτηση με την ανοδική πορεία στο γενικότερο ταξικό ανταγωνισμό. Μια πορεία συχνά ασημεϊωτή στη θεωρητική ματιά πολλών αναρχικών παρότι μπορεί και να πρωτοστατούσαν, που μεταξύ άλλων πέρασε από την άδειξη των αυτοοργανωμένων προσπαθειών σε χώρους δουλειάς και γειτονίες, το ιδεολογικό ανάχωμα στις "αντιτρομοκρατικές" επιχειρήσεις εξάρθρωσης των ένοπλων οργανώσεων της 17N και του ΕΛΑ, τις μαζικές διαδηλώσεις επ' αφορμής της ελληνικής προεδρίας της ΕΕ, τα αντιπολεμικά συλλαλητήρια, αργότερα τις φοιτητικές κινητοποιήσεις, την αναταραχή στις φυλακές, τα ξεσπάσματα των μεταναστών. Μια πορεία που στην πραγματικότητα υπήρξε αδιαχώριστη με αυτή καθαυτή την άν-

θηση των αντιεξουσιαστικών εγχειρημάτων, από την πανελλαδική εξάπλωση των στεκιών και των καταλήψεων μέχρι την ανάπτυξη των επιθετικών ενεργειών απέναντι σε ό,τι συμβολίζει το κράτος και το κεφάλαιο. Μετά ήταν που ήρθε ο Δεκέμβρης.

Αξιοσημείωτη υπήρξε και μια παράλληλη πόλωση ανάμεσα σε αποκλίνουσες τάσεις, συχνά μεταφρασμένη και σε διάσταση μορφών ή μέσων αγώνα, που σταδιακά παρήγαγε αποξένωση στο εσωτερικό του κινήματος ή ακόμα και προϋποθέσεις ολοκληρωτικής ρήξης των πολιτικών δεσμών. Πέρα του πλήθους των αφορμών, μπορεί ίσως γενικότερα να ειπωθεί ότι όσο ελλειμματική είναι η κατανόηση του κοινωνικού περιβάλλοντος και η συνειδηση που έχουν τα υποκείμενα για τον εαυτό τους μέσα σε αυτό, όσο επίσης μένει ανολοκλήρωτη η πολιτική τους κίνηση σε σχέση με την άρρηκτη ενότητα των καλεσμάτων των καιρών και των επιθυμιών των ατόμων, τόσο εκδηλώνονται ανάγκες για τομές και αναζητήσεις και γίνονται βαθύτερες οι διαφοροποιήσεις και ο κατακερματισμός. Η έντονη αντιφατικότητα της μητροπολιτικής συνθήκης κλόνισε κατά καιρούς κάθε μονοσήμαντη ανάγνωσή της και μαζί τις εμπράγματα εκφράσεις τους, είτε αυτό αφορά στην εικόνα της ενιαίας κοινωνίας που βάλλεται συλλήβδην από το κράτος, είτε στην άλλη εικόνα του διαχωρισμένου επαναστάτη που ορίζεται από την πλήρως ανεξάρτητη επιλογή του.

Η κορυφαία εμπειρία του Δεκέμβρη απέδειξε την ένδεια του μανιχαϊστικών εικόνων και των υπεραπλουστεύσεων μέσα στο κίνημα. Εν προκειμένω, ότι η εικόνα της γενικευμένης απάθειας μπορεί να ανταποκρίνεται μεν σε μια πραγματικότητα αλλά εμπεριέχει και μια φαινομενικότητα και ότι οι όροι της εξέγερσης ενυπάρχουν διαρκώς στην υλικότητα των κοινωνικών σχέσεων και δεν χρειάζονται τον ιδεαλισμό και τον εκλεκτισμό της αυτοαναφορικότητας για να εξηγηθούν. Απέδειξε επίσης ότι η κλιμάκωση του ταξικού πολέμου επιβάλλει νέα επίπεδα στοχασμού και βούλησης, σχεδιασμού και οργάνωσης, θεωρίας και πράξης. Και με μια δόση ιστορικής ειρωνείας, προέταξε απέναντι σε αυτούς που προτάσσουν το πέρασμα από τη διαμαρτυρία στην εξέγερση, το αντίστοιχο δίλημμα του πέρασματος από την εξέγερση στην ανατροπή, κάτι που επιζητά πάντα έναν ανώτερο βαθμό ολοκλήρωσης, συγκεκριμενοποίησης και δέσμευσης. Ακόμα ωστόσο και μετά την κορυφαία αυτή εμπειρία, η αφομοίωση τέτοιου είδους συμπερασμάτων δεν φάνηκε επαρκής. Κυριάρχησε μια ακατάσχετη εξύμνηση της ιδέας της εξέγερσης και δεν φάνηκε να πολυαπασχολεί ούτε η κατανόηση των κοινωνικών αντιφάσεων και συνθηκών που επέτρεψαν το ξέσπασμά της, ούτε η προοπτική μιας συνειδητής

και οργανωμένης υπέρβασης του προηγούμενου εαυτού του κινήματος, όχι μόνο σαν παρακαταθήκη της εξέγερσης αλλά και μπροστά στην εξελισσόμενη καπιταλιστική κρίση.

Πάντως μετά το Δεκέμβρη ήταν διακριτά και ενθαρρυντικά κάποια σημάδια διάρρηξης της συνθήκης της αποξένωσης και μιας μεγαλύτερης επικοινωνίας ή και σύνθεσης ανάμεσα στις διάφορες τάσεις. Κάποια σημάδια επανεμφάνισης μιας δυναμικής συσπείρωσης πάνω σε κεντρικά μέτωπα του αγώνα, στα γεγονότα του Αγ. Παντελεήμονα το περσινό καλοκαίρι, στις ζυμώσεις γύρω από τα απανωτά επεισόδια της καταστολής του περσινού φθινοπώρου και του χειμώνα, στη στήριξη των πορειών αλληλεγγύης στον Γ. Δημητράκη, στη μεγάλη αντιφασιστική αντισυγκέντρωση στα Προπύλαια και βέβαια στο ουσιαστικά καθολικό αγκάλισμα της μνήμης του συντρόφου Λάμπρου Φούντα καθώς και στην επιτάχυνση των διαθέσεων για συλλογικές απαντήσεις μετά τις συλλήψεις των έξι αγωνιστών για την υπόθεση του Επαναστατικού Αγώνα. Μέχρι που το τραγικό γεγονός της 5ης Μάη με τη θελλώδη συζήτηση για την ερμηνεία του στο εσωτερικό του κινήματος και την ορμητική εισβολή όλων εκείνων των διαφορών που είχαν σωρευτεί τα προηγούμενα χρόνια, ανέστειλε τη δυναμική της συσπείρωσης και επανέφερε αυτή της περιχαράκωσης σε μικρόκοσμο και την εκ των πραγμάτων περιορισμένη εμπειρία και θεώρησή τους. Διακινδυνεύοντας ωστόσο ακόμα περισσότερα.

ΠΡΟΧΩΡΩΝΤΑΣ ΜΠΡΟΣΤΑ. Θα είναι ειρωνικά παράδοξο, εκεί που σε αντικειμενικό επίπεδο φαίνονται όλα ανοιχτά και μπροστά, μέσα στο κίνημα να προκριθεί η υποκειμενική κάμψη. Τα δίκια και τα λάθη του καθένα δεν πρόκειται να τα ξεκαθαρίσει περισσότερο ούτε η απαράλλαχτη ανακύκλωση των ιδιών και των ίδιων συζητήσεων ούτε ο αδιέξοδος απομονωτισμός μέσα σε περίκλειστες επιλογές ρήξης. Τώρα λείπει η δύναμη των ζυμώσεων που φέρουν οι πράξεις και τα γεγονότα. Το να δοθεί χώρος στις πράξεις και να επιχειρηθεί με έναν ειλικρινή και ουσιαστικό τρόπο η επανάκτηση μίας προς μίας των πολιτικών σχέσεων και των συλλογικών διεργασιών που καθηλώθηκαν, είναι ο δρόμος που μπορεί να οδηγήσει ξανά στη δυναμική της συσπείρωσης των δυναμικών, στις δυνατότητες σύνθεσής τους, στις μεγαλύτερες εφοδούς. Είναι η απάντηση στο διπλό κρίσιμο διακύβευμα, αφενός της στοιχειώδους συνοχής στο εσωτερικό του κινήματος, αφετέρου των όρων με τους οποίους θα μπορέσει να υπάρξει μέσα στην εποχή.

Δεν πρόκειται για την επίκληση ενός εξιδανικευμένου "όλοι μαζί" και μιας ουρθολογικής απάλειψης

των διαφωνιών και των διαφορών. Αλλά για τον εξορθολογισμό της βαρύτητάς τους εκεί όπου απαιτούνται ευρύτερες συναντήσεις και συνεργασίες. Δεν πρόκειται επίσης για την επίκληση ενός μυθοποιημένου συλλογικού, όπου το ξεπέραςμα των αδυναμιών ή καμιά φορά και της αδράνειας επαφίεται σχεδόν με έναν εφησυχαστικό τρόπο στην προσημονή των όποιων κεντρικών διαδικασιών. Αλλά για τη συσπείρωση των δυνάμεων και τον πολλαπλασιασμό των δυνατοτήτων, που καταρχήν υπάρχουν και εξελίσσονται στις επιμέρους καθημερινές προσπάθειες και επεξεργασίες των ομάδων και των συντρόφων. Δεν πρόκειται τέλος για την επίκληση μιας τυπικής και διεκπεραιωτικής ενότητας, μιας αναγκαιότητας υπαγορευμένης απλά από τις δυσκολίες των καιρών. Αλλά για την επίγνωση ολοκληρωτές και μονίμως εξελισσόμενες και πως η διαλεκτική αντίθεση και σύνθεσή τους μπορεί και οφείλει να είναι δημιουργική.

Η σημασία της αλληλεγγύης στους φυλακισμένους αγωνιστές είναι και θα είναι κομβική. Συχνά στην αποστασιοποίηση ή την εγγύτητα του καθένα απέναντι σε υποθέσεις κρατούμενων, προβάλλεται η γενικότερη διαπάλη των θεωρήσεων και των επιλογών μέσα στον κίνημα. Οι εκφράσεις της άρνησης υπόκεινται διαρκώς σε μεταμορφώσεις και διερευνούν μονοπάτια σε διάφορες κατευθύνσεις. Η δυνατότητά τους ή όχι να συνδιαλέγονται και να αλληλεπιδρούν, είναι η δυνατότητα ή όχι του κινήματος να ανανεώνεται και να παραμένει διεισδυτικό και ζωντανό. Η σχέση της αλληλεγγύης, όχι ως τυπικό καθήκον αλλά από βαθιά πεποίθηση, είναι η αναγνώριση της κοινότητας στο έδαφος του αγώνα και η υπεράσπιση των διαύλων επικοινωνίας ανάμεσα στις διαφορετικές τάσεις των αγωνιστών. Η σχέση της αλληλεγγύης συνιστά πραγματική δυνατότητα κριτικής, δεν αναστέλλει τη διαπάλη ανάμεσα στις διαφορετικές τάσεις και τα ακόμα και αντικρουόμενα χαρακτηριστικά τους, ούτε βέβαια συνεπάγεται ταύτιση, ομογενοποίηση ή ισοπέδωση. Η αποστασιοποίηση αντίθετα στο όνομα της κριτικής, δεν μπορεί να κατοχυρώσει παρά την αμμηχανία, την αδυναμία, την άρνηση της αλληλεπίδρασης και τελικά το κλείσιμο στη μερικότητα των επιμέρους εμπειριών. Δεν χρειάζονται ούτε ηρωοποιήσεις ούτε αφορισμοί, αυτό που χρειάζεται είναι η αμφίδρομη κριτική σχέση με τους κρατούμενους και τις υποθέσεις τους, η σύνδεσή τους με τις διεργασίες εντός του αντιεξουσιαστικού κινήματος και η όσο το δυνατό ένταξή τους στη ροή του ευρύτερου ταξικού πολέμου.

Αναφορικά με την εποχή, η καπιταλιστική κρίση συνεχίζει και θα συνεχίζει να θέτει επιτακτικά τα

ζητήματα. Πώς να κλιμακωθεί η αντίσταση στην πολυεπίπεδη επιθετικότητα του καθεστώτος και να ριζοσπαστικοποιηθεί σε συνειδητή άρνηση και επίθεση εναντίον του. Πώς να ωριμάσει η κοινότητα ανάμεσα στους καταπιεσμένους και να υπάρξει έμπρακτα μέσα στην καθημερινότητα ο αυτοκαθαρτισμός των αναγκών και των επιθυμιών. Πώς να αξιοποιηθούν οι όποιες παρακαταθήκες του κινήματος, από τις απαλλοτριώσεις και τα μοιράσματα των ειδών των σουπερμάρκετ μέχρι το προχώρημα δομών αυτοοργάνωσης και αλληλοβοήθειας στις γειτονιές και από την επιθετικότητα απέναντι σε στόχους-σύμβολα του κράτους και του κεφάλαιου μέχρι τη σύνδεση με τα διάφορα μέτωπα του ταξικού πολέμου. Πώς τελικά να επιταχύνει τα βήματά του το ανατρεπτικό-απελευθερωτικό πρόταγμα μέσα από μια διαρκή κίνηση καταστροφής και αποκαθής του κόσμου της εξουσίας και ταυτόχρονα ανάκτησης και δημιουργίας της ελεύθερης ζωής.

Κλείνοντας με τα αυτονόητα, αν μονίμως αρνούμαστε την ισοπέδωση της ζωής μας από τον καπιταλισμό, δεν γίνεται σήμερα να μη φροντίσουμε να αξιοποιήσουμε τις μεγάλες δυνατότητες της εποχής. Και αν οι φυλακισμένοι σύντροφοι καταφέρουν και παραμένουν μαχητικοί και δυνατοί μέσα στην ιδιαίτερη δύσκολη θέση του εγκλεισμού, δεν γίνεται έξω να αφήσουμε περιθώρια στον εφησυχασμό και την αδράνεια, την απαισιοδοξία και το δισταγμό.

